

Wiktor Hahn

O właściwy tekst wiersza Słowackiego "Do Zygmunta"

Pamiętnik Literacki : czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce
literatury polskiej 46/1, 274-275

1955

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WIKTOR HAHN

O WŁAŚCIWY TEKST WIERSZA SŁOWACKIEGO
„DO ZYGMUNTA“

Wiersz Juliusza Słowackiego *Do Zygmunta* nie ma szczęścia: we wszystkich dotychczasowych wydaniach zbiorowych wydrukowano go źle, nawet w wydaniach Gubrynowicza (1909), Kridla-Piwińskiego (1930) oraz Krzyżanowskiego (1949 i 1952).

Wszyscy ci wydawcy za pierwodruk uważali mylnie tekst ogłoszony w Tygodniku Ilustrowanym (1868, t. 2, nr 29). W rzeczywistości pierwodruk znajduje się w monografii Antoniego Małeckiego: *Juliusz Słowacki. Jego życie i dzieła w stosunku do współczesnej epoki* (Lwów 1867, t. 2, s. 20). Pierwodruk ten, choć bardziej zbliżony do autografu niż tekst w Tygodniku Ilustrowanym, również nie jest zadowalający, bo Małecki wprowadził zupełnie niepotrzebnie szereg ważnych zmian w interpunkcji, w szczególności w dwu ostatnich wierszach utworu skasował znaki pytania, przez co wypaczył myśl poety.

Autograf wiersza *Do Zygmunta* uległ zniszczeniu w czasie ostatniej wojny, ale istnieją jego fotograficzne reprodukcje, które w zupełności zastępują autograf. Reprodukcje te podają następujące zapisy:

1) *Biesiada Literacka*, 1901, nr 47, s. 405; 2) *Kurier Warszawski*, 1909, nr 1, s. 4; 3) *Praca*, [Poznań] 1909, nr 36, s. 1134; 4) *Ziarno*, [Warszawa] 1909, nr 36, s. 713.

Ponadto reprodukcje autografu wiersza *Do Zygmunta* znajdują się na kartach pocztowych, wydanych w roku jubileuszowym 1909 przez firmy: 1) Spółka Wydawnicza „Postęp“, Niemojewski — Dębicki we Lwowie; 2) J. Poznański w Warszawie.

Dotychczasowi wydawcy w jakiś dziwny sposób zapominali zgodnie o istnieniu autografu względnie jego reprodukcji i wytrwale:

opierali się na złym tekście w Tygodniku Ilustrowanym z roku 1868.

Różnice między tekstem autografu a przedrukami są dość istotne. Przede wszystkim tytuł wiersza wydawcy drukowali najzupełniej dowolnie: *Do poety Z.K.* (tak w rzekomym pierwodruku w Tygodniku Ilustrowanym), *Do Z...*, *Do Z. Krasińskiego* itd. W autografie (dobrze przedrukował tytuł Małecki) tytuł brzmi: *Do Zygmunta*. Następnie ważną różnicę wprowadził nieznaną wydawca w Tygodniku Ilustrowanym, drukując w w. 11 zamiast *morderce* — *szyderce*, uważając widocznie za stosowne złągodzić wyraz *morderce* jako — jego zdaniem zbyt ostry. W wierszu 7 wyraz *daleko* uległ w rzekomym pierwodruku zmianie na *wysoko*.

Zwracam uwagę, że w autografie nie ma podziału na zwrotki (podział ten jest u Małeckiego i w *Warcie*, 1878, nr 196, s. 2155).

Wreszcie między autografem a dotychczasowymi wydaniem zbiorowymi są znaczne różnice w interpunkcji. Najważniejsza z nich to wspomniane już skasowanie znaków pytania w ostatnich dwóch wierszach utworu.

Poniżej podaję poprawny tekst wiersza na podstawie fotograficznej reprodukcji autografu z wiernym zachowaniem interpunkcji Słowackiego. Dodaję, że utwór posiada podpis: *Juliusz Słowacki*. Wyraz „Słowacki“ ma wyraźne początkowe litery „Sl“, reszta podpisu przeszła w zygzak.

DO ZYGMUNTA

Żegnaj! o żegnaj Archaniele wiary!
 Coś przyszedł robić z moją sercem czary.
 Coś w łzy zamienił jego krew czerwoną,
 Wyrwał je z piersi, wziął we własne łono,
 Ogrzał, oświecił, by nie poszło w trumnę
 Ani spokojne mniej — ani mniej dumne.
 Więc gdzieś daleko u Boskiego celu
 Chwała dla ciebie o! serc wskrzesicielu
 A dla mnie pokój dla ducha i kości
 Bo tym obojgu trzeba — spokojności.
 Lecz jeśli ducha nadchodzą morderce?
 Lecz jeśli walka jest? — dałeś mi serce.

Florencja

4. grudnia 1838 r.